

Marek Konopka

Ogólnopolska Konferencja Archeologiczno-Konserwatorska we Wrocławiu

Ochrona Zabytków 29/2 (113), 144-145

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SEMINARIUM W NOWYM JORKU NA TEMAT ARCHITEKTURY I OCHRONY ZABYTKÓW W ŚRODKOWEJ I WSCHODNIEJ EUROPIE

W dniach 28—30 listopada 1975 r. odbyło się w Nowym Jorku seminarium zorganizowane przez Society of Architectural Historians (Stowarzyszenie Historyków Architektury), poświęcone zagadnieniom historii architektury i ochrony zabytków w krajach Europy środkowej i wschodniej. Należy odnotować, że było to pierwsze w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej spotkanie międzynarodowe poświęcone tej tematyce.

Seminarium otworzył dr Adolf K. Placzek, wiceprezydent Society of Architectural Historians i dyrektor słynnej biblioteki architektonicznej Avery Architectural Library przy Uniwersytecie Columbia. Obrady zainicjował prof. dr James Marston Fitch z Uniwersytetu Columbia oraz prof. dr Anabot Senkewitch z Uniwersytetu Maryland. Referaty wygłosili: dr Rainer Knapas (Finlandia): *Key Monuments of Eastern and Western Neoclassicism in Finnish Architecture*;

prof. dr Wojciech Kalinowski (Polska): *Development of Polish Architecture As Seen Through the Nationwide Program of Historic Preservation*;

prof. dr Sena Seku'ić-Gvozdanović (Jugosławia): *Medieval and Renaissance Architecture in Croatia*;

prof. dr Geza Entz (Węgry): *Special Historical Aspects of the Development of the National Architecture of Hungary*;

prof. dr Ludwig Deiters (NRD): *Historic Preservation in the German Democratic Republic*;

prof. dr Oleg Svidkovskij (ZSRR): *The historical Characteristic of the Russian Architectural Heritage and the Problems of Its Relation to Modern City-Planning Practice*;

prof. Eugenia Greceanu (Rumunia): *East-West Meeting in the Medieval Architecture of the Romanian Masonry Churches in Transylvania*.

Zapowiedziane referaty prof. dr. Emanuela Hruški (CSSR) i prof. Milka T. Bliznakova (Bułgaria) nie zostały wygłoszone wobec odwołania przyjazdu referentów.

Należy podkreślić doskonałą organizację seminarium, które odbywało się w salach Carnegie International Center. Dostarczone teksty referatów zostały powielone przed seminarium w osobnej broszurze, co bardzo ułatwiło śledzenie obrad. Do każdego referatu przygotowane były przez pracowników naukowych

uniwersytetów amerykańskich dwa koreferaty, wzbogacające przedstawiane materiały i inspirujące dyskusję. Materiały z seminarium zostaną opublikowane.

Uczestnicy konferencji zostali następnie zaproszeni przez Departament Stanu na dwutygodniowy pobyt w Stanach Zjednoczonych celem zapoznania się z zabytkami architektury miast amerykańskich oraz prowadzonymi pracami konserwatorskimi. W dniach 1—15 grudnia uczestnicy zwiedzili: Nowy Jork, Boston, Salem (Mass.), Newburyport (Mass.), Filadelfię, Williamsburg, Charlestown, Savannah i Waszyngton. Pozwoliło to na ogólne zapoznanie się z problematyką konserwatorską w Stanach Zjednoczonych. Szersze omówienie wyników tego rekonesansu konserwatorskiego opublikowane zostanie w jednym z następnych numerów „Ochrony Zabytków”.

Wojciech Kalinowski

ZEBRANIE POLSKIEJ GRUPY I.I.C.

Po kilkuletniej przerwie, 16 grudnia 1975 r. odbyło się w Warszawie zebranie Polskiej Grupy I.I.C. (The International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works).

Na zebraniu przedyskutowano wy-

tyczne do statutu, propozycje do planu pracy na lata 1976—1977 i wybrano zarząd w składzie: doc. Jerzy Wolski (przewodniczący), dr Janusz Lehmann (v-przewodniczący), mgr Bolesław Bielawski (sekretarz).

(jl)

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA ARCHEOLOGICZNO-KONSERWATORSKA WE WROCŁAWIU

Tradycyjnie, od kilku lat problemy ochrony zabytków archeologicznych omawiane są na spotkaniach roboczych we Wrocławiu. Tym razem jednak konferencja w dniach 16—17. I.1976 r. miała szczególny charakter. Stała się bowiem spotkaniem przedstawicieli wszystkich środowisk archeologicznych i forum niezwykle ważnych wystąpień. Jest to zrozumiałe, gdyż problemy ochrony zabytków archeologicznych są sprawami integrującymi archeologów, a sprawna organizacja służby konserwatorskiej jest istotna dla prac naukowo-badawczych prowadzonych przez IHKM PAN, katedry uniwersyteckie, muzea i PP PKZ. Zmiana w podziale administracyjnym kraju dokonana w 1975 r. spowodowała konieczność organizacji nowej siatki konserwatorskiej, również archeologicznej. Celem spotkania we Wrocławiu było m. in. ustalenie wspólnej płaszczyzny działania.

Rangę konferencji podkreślił udział

Andrzeja Benesza — Wicemarszałka Sejmu PRL, Tadeusza Kielana — przedstawiciela KC PZPR, dra Bohdana Rymaszewskiego — Generalnego Konserwatora Zabytków, prof. dra Witolda Hensla — członka rzeczywistego PAN oraz przedstawicieli władz Urzędu Województwa Wrocławskiego: wicewojewody mgr Danuty Wielebińskiej i kierownika Wydziału Kultury mgra Jana Soyty. W czasie dwudniowej sesji przedstawiono referaty, w których poruszono najważniejsze problemy konserwatorstwa archeologicznego.

Prof. dr W. Hensel w referacie *Główne problemy archeologii polskiej w latach 1976—1980* omówił m. in. kwestię roli archeologii we wzbogacaniu patrymonium narodowego, sprawę potrzeby realizacji planowych i nowoczesnych prac wykopaliskowych, powołania archiwów zabytków archeologicznych oraz główne aspekty organizacji służby konserwatorskiej w Polsce. Archeologiczno - Konserwatorskiego

Osiągnięcia i organizację Ośrodka we Wrocławiu, placówki o wyjątkowym znaczeniu i działającej od wielu lat niezwykle intensywnie dzięki pomocy władz wojewódzkich — zaprezentował jego dyrektor, mgr T. Kaletyn. Z kolei prof. dr W. Chmielewski omówił problem tzw. archeologicznego zdęcia Polski łączący we wspólnym działaniu wszystkie środowiska, którego pilna potrzeba wysunięta została przez środowisko konserwatorskie w latach ubiegłych.

Perspektywy rozwoju archeologicznej służby konserwatorskiej przedstawił doc. dr K. Dąbrowski, natomiast problemy ochrony obiektów i relikwów in situ omówił dr W. Błaszczak w referacie *Stan i potrzeby tworzenia rezerwatów archeologicznych w Polsce*.

Wystąpienia te spowodowały ożywioną dyskusję, w której poruszono wiele spraw merytorycznych i organizacyjnych nurtujących od dawna

archeologiczne środowisko konserwatorskie. Osia dyskusji stał się powracający od wielu lat w różnych formach problem statusu archeologicznego konserwatora zabytków, potrzeba wzmocnienia nadzoru i opieki nad nim przez Zarząd Muzeów i ochrony zabytków MKiS oraz stworzenia właściwej bazy dla centralnej dokumentacji. W tej ostatniej sprawie zadeklarował podjęcie rozwiązania problemu prof. dr Wojciech Kalinowski, dyrektor Ośrodka Dokumentacji Zabytków. W zasadniczych kwestiach organizacji przewijały się dwie koncepcje osobnej służby konserwatorskiej dla archeologii w terenie i utworzenia stanowiska Zastępcy Generalnego

Konserwatora Zabytków d.s. archeologicznych oraz utworzenia centralnej komórki konserwatorskiej o większych możliwościach wykonawczych. Postulat elastycznej polityki wobec różnych form organizacyjnych służby archeologicznej w terenie został w zasadzie zaakceptowany przez zebranych. Możliwość wprowadzenia w życie zgłaszanych propozycji oraz ocenę perspektyw i zadań stojących przed służbą konserwatorską zawarł w swoim końcowym, podsumowującym wystąpieniu dr B. Rymaszewski. Drugi nurt konferencji, którym była prezentacja osiągnięć badawczych i konserwatorskich środowiska wrocławskiego, znalazł wyraz w referatach prof.

dr H. Cehak-Hołubowiczowej *Badania archeologiczne Śląży*, i doc. dr. J. Kaźmierczyka *Badania nad górnictwem ziola na Śląsku*, jak również w pięknej wystawie prezentującej najnowsze bardzo cenne i jeszcze nie publikowane odkrycia na Ostrowiu Tumskim we Wrocławiu. Ostatnim akcentem konferencji była wycieczka na górę Ślążę oraz zwiedzanie cmentarzyska kurhanowego w Będkowicach, gdzie realizowany będzie rezerwat in situ. Wyniki konferencji powinny stać się podstawą działania dla archeologicznej służby konserwatorskiej przez najbliższe pięć lat.

Marek Konopka

PROF. ALFONS DŁUGOSZ (1902—1975)

Dnia 7 listopada 1975 r. zmarł w Krakowie prof. Alfons Długosz, twórca i długoletni dyrektor Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce. Dzięki Jego inicjatywie, staraniom i pracy uratowane zostały cenne zabytki polskiej kultury materialnej. Muzeum Żup Krakowskich jest dziś okazałym pomnikiem polskiej myśli technicznej i tysiącletnich dziejów państwa polskiego.

A. Długosz rozpoczął pracę zawodową w 1922 r., jako rysownik konstrukcyjny w Zakładach Górniczych w Sierszy i nauczyciel rysunków technicznych w Wieczorowej Szkole Zawodowej. W 1930 r. objął stanowisko kierownika biura rysunkowego Zakładów Górniczych.

Po wyzwoleniu przeniósł się do Wieliczki, gdzie zaczął praktycznie uprawiać swój zawód artysty malarza (w 1919 r. ukończył Państwową Wyższą Szkołę Przemysłu Artystycznego, a w 1922 r. — Akademię Sztuk Pięknych w Dreźnie), działając jednocześnie społecznie.

Zainteresował się wtedy historią solnictwa i starą kopalnią soli w Wieliczce. Rozpoczął prace poszukiwawcze i badawcze, zmierzające do zorganizowania tam muzeum. W grudniu 1951 r. nastąpiło otwarcie takiej placówki w stanie surowym. Było to kilka najstarszych wyrobisk, przystosowanych do zwiedzania, które następnie z całym poświęceniem i niezmierną pracą przekształcił prof. A. Długosz w wartościowe muzeum; oficjalne otwarcie odbyło się w maju 1966 r. W 1956 r. muzeum przejęte zostało od resortu górnictwa przez Ministerstwo Kultury i Sztuki — Centralny Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków i podporządkowane organizacyjnie Państwowym Zbiorom Sztuki na Wawelu. Zdecydowało to o dalszym, szybkim rozwoju tej placówki. Dnia 1 marca 1961 r. minister kultury i sztuki powierzył prof. A. Długoszowi zastępowe stanowisko dyrektora Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce, co umożliwiło Mu bardziej samodzielne kierowanie całością prac w zakresie gromadzenia zbiorów, podejmowania prac badawczych, szerszej popularyzacji i systematycznego rozwoju placówki.

Zasługi prof. A. Długosza jako twórcy i organizatora muzeum są ogromne. Powstało ono w całości według opracowanej przez Niego koncepcji. Zbadał On i wyeksplorował wielokilometrowy ciąg dawnych wyrobisk i zawałisk kopalni wielickiej i bocheńskiej, odnajdując dawne narzędzia, maszyny i urządzenia górnicze. Stworzony został w ten sposób unikalny, największy w Europie zbiór zabytków techniki górniczej. Ponadto zgromadzone i wyeksponowane zostały w muzeum różnorodne kryształy soli, skamieniałe reliktury roślin i zwierząt minionych epok. Wszystkie układy ekspozycyjne zaprojektował prof. Długosz osobiście i w dużej mierze zilustrował je własnymi obrazami o tematyce nawiązującej do dawnej pracy górników wielickich. Przyczynił się również do podjęcia prac nad odbudową zabytkowego zamku salinarnego w Wieliczce.

Prócz zbiorów muzealnych zgromadził prof. A. Długosz duży i cenny komplet archiwaliów, starodruków i dzieł związanych tematycznie z krakowskim żupnictwem oraz kilkaset unikalnych map i planów górniczych. Na podstawie tych zbiorów rozwinięte zostały prace badawcze i wydawnicze z zakresu dziejów polskiego górnictwa solnego.

Z cennego dorobku publicystycznego prof. A. Długosza należy wymienić między innymi artykuły zamieszczone w „Kwartalniku Historii Kultury Materialnej”, „Studiach z Dziejów Górnictwa i Hutnictwa” itp. oraz pozycje monograficzne i przewodniki po wielickim muzeum.

Za wybitne zasługi dla kultury polskiej prof. A. Długosz odznaczony był Kawalerskim i Oficerskim Krzyżem Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Złotą Odznaką „Za Opiekę nad Zabytkami” i wieloma innymi. Po przejściu na emeryturę został mianowany Honorowym Kustoszem Muzeum w Wieliczce.

Stanisław Orysiak